

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ**

SOSİAL ELMLƏR VƏ PSİXOLOGİYA FAKÜLTƏSİ

Sosial və pədaqoji psixologiya kafedrası

“SOSİAL PSİXOLOGİYA 19.00.05” ixtisası üzrə

Doktoranturaya qəbul imtahanının

PROQRAMI

BAKİ-2011

**TƏRTİB EDƏNLƏR: Sosial və pədaqoji psixologiya kafedrasının
əməkdaşları**

Sosial psixologiyanın predmeti, vəzifələri və metodları.

Sosial psixologiyanın predmeti. Sosial psixologiya psixologiya elminin sahələrindən biri kimi. Sosial psixologiyanın əmələ gəlməsi və inkişafı. Azərbaycanda sosial-psixoloji ideyaların formalaşması tarixi.

Sosial-psixoloji informasiyanın xüsusiyyətləri, onların təhlilinin metodoloji səviyyələri: ümumi metodologiya, xüsusi metodologiya, konkret tədqiqat metodikaları haqqında anlayış. Sosial-psixoloji tədqiqatın əsas metodları, onların təsnifatı və xüsusiyyətləri. Müşahidə metodu. Sosial-psixoloji eksperiment. Psixodiagnostik metodlar: obyektiv, proyektiv, standartlaşdırılmış özünə hesabat və s. Sorğu üsulu: müsahibə, intervyu, anket, bioqrafik metod. Kontent analiz sənədlərin keyfiyyətə analizində istifadə olunan metod kimi.

Şəxsiyyətin sosial psixologiyası.

Sosial psixologiyada şəxsiyyət problemi. Şəxsiyyətin sosial-psixoloji nəzəriyyələri. Mak-Dauqollun "Sosial instinktlər nəzəriyyəsi"; neobihevizizm (A.Bandura, N.Miller, D.Dollard); neofreydizm (E.Fromm, Salliven, V.Şulcs.); interaksionizm (Q.Mid), koqnitiv nəzəriyyələr (Xayder, T.Nyukom, L.Festinger). Şəxsiyyətin sosial-psixoloji tipologiyaları. Şəxsiyyətin sosializasiyası anlayışı. Şəxsiyyətin sosial yönəlişi. Şəxsiyyətin sərvət meylləri və onların formalaşması.

Qrupun sosial psixologiyası.

Sosial psixologiyada qrup anlayışı. Sosial qrupların tədqiqi ilə bağlı əsas istiqamətlər. Qrupun əsas xarakteristikası. Qrupların təsnifatı. Formal və qeyri-formal qruplar. Qrup və kollektiv. Kiçik qrupun dinamik prosesləri: qrup təzyiqi fenomeni, konformluq və konformizm; M.Şerif və S.Aşın tədqiqatları. Qrup birliyi fenomeni (L.Festinger, T.Nyukom). Kiçik qruplarda liderlik və rəhbərlik. Liderlik nəzəriyyələri. Liderlik üslubları. Qrup qərarının qəbulu. Grup gütbləşməsi effekti. Qrup münasibətlərinin öyrənilmə metodları. Sosiometriya. Referentometriya. Şəxsiyyətin qrupda sosiometrik statusu. Şəxsiyyətin sosiometrik statusunun onun

şəxsi keyfiyyətlərindən asılılığı. Böyük qrupların psixoloji xarakteristikaları. Mədəniyyət və etnos. Etnik stereotiplər. Etnosentrizm.

Ünsiyyətin sosial psixologiyası.

Ünsiyyətin tərfi. Ünsiyyət və fəaliyyət. Ünsiyyətin strukturu. Ünsiyyət informasiya mübadiləsi kimi. Ünsiyyət qarşılıqlı təsir kimi. Qarşılıqlı təsir birgə fəaliyyətin təşkili kimi. Sosial persepsiya anlayışı. Ünsiyyət prosesində qarşılıqlı anlama mexanizmləri: identifikasiya, refleksiya, empatiya. Atribusiya nəzəriyyəsi. Qarşılıqlı anlama effektləri. Şəxsiyyətlərarası attraksiya. Sosial-psixoloji trening; trainingin xüsusiyyətləri və növləri. Sosial və şəxsiyyətlərarası münasibətlər. Fərdi şüurun formalaşmasında sosial münasibətlərin rolu. Sosial münasibətlərin strukturu və sosial rol anlayışı. Şəxsiyyətlərarası münasibətlərin emosional əsasları. Aqressiya. Aqressiyanın bioloji və sosial amilləri. Aqressiya nəzəriyyələri. Affiliasiya və sosial kontaktlarda tələbat. Altruizm, egoizm və empatiya. Altruizm nəzəriyyələri.

Ailə qarşılıqlı münasibətlərinin sosial psixologiyası. Ailənin sosial-psixoloji xüsusiyyətləri. Əsas funksiyaları. Müasir ailənin nuklearlaşması və onun sosial-psixoloji tədqiqatları. Valideynlərin şəxsiyyətlərinin xüsusiyyətləri. Onların ailədə bir-birinə və uşaqlara münasibəti. Ananın qız və oğlan övladları ilə qarşılıqlı münasibətləri. Müxtəlif yaş dövrlərində valideyn-övlad münasibətlərinin inkişafı. Valideyn-övlad münasibətlərində ixtilafların əmələ gəlməsi və onların sosial-psixoloji xarakteristikası. Natamam və uğursuz ailələrdə qarşılıqlı münasibətlərin xüsusiyyətləri.

ƏDƏBİYYAT

1. Bayramov Ə.S. Şəxsiyyətin aktual psixoloji məsələləri. Bakı, 1981.
2. Bayramov Ə.S., Əlizadə Ə.Ə. Sosial psixologiya. Bakı, 2003.
3. Андреева Г.М. Социальная психология. М., 1988.
4. Шихирев П.Н. Современная социальная психологии в Западной Европе. М., 1985.
5. Перспективы социальной психологии (Под. редакции М. Хьюстон). М., 2001.
6. Социальная психология (Под. редакции А.М. Столяренко). М., 2001.

Sosial və pedaqoji psixologiya

kafedrasının müdiri:

prof.K.R.Əliyeva

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

SOSİAL ELMLƏR VƏ PSİXOLOGİYA FAKÜLTƏSİ

Sosial və pedaqoji psixologiya kafedrası

“PEDAQOJİ PSİXOLOGİYA” ixtisası üzrə

Doktoranturaya qəbul imtahanının

PROQRAMI

BAKİ-2011

**TƏRTİB EDƏNLƏR: Sosial və pədaqoji psixologiya kafedrasının
əməkdaşları**

Pedaqoji psixologiyanın predmeti və vəzifələri.

Pedaqoji psixologiyanın predmeti. Pedaqoji psixologiya müasir psixologiya elminin sahələrindən biri kimi. Tərbiyə və təlimin psixoloji qanunauyğunluqlarının öyrənilməsi pedaqoji psixologiyanın predmeti kimi. Pedaqoji psixologiyanın əsas problemləri və vəzifələri. Pedaqoji psixologiyanın əsas bölmələri. Pedaqoji psixologiyanın başqa elmlərlə əlaqəsi.

Tərbiyə və özünütərbiyənin psixologiyası.

Şəxsiyyətin formalaşması tərbiyə psixologiyasının əsas problemi kimi. Tərbiyə olunan və tərbiyə edənin xüsusiyyətləri. Onların qarşılıqlı münasibətləri. Tərbiyənin məqsədi. Tərbiyə prosesində istifadə olunan üsullar. Müasir pedaqoji psixologiyada şəxsiyyətin təşəkkülü və inkişafı məsələləri. Psixodinamik, sosiodinamik, interaksionistik, humanistik istiqamətlər. Tərbiyənin idarə olunması problemi. Tərbiyənin xarici və daxili idarəetmə imkanları. Özünütərbiyə özünüidarənin ali forması kimi. Şəxsiyyətin əxlaq tərbiyəsinin psixoloji əsasları. "Çətin" uşaqlar və onlarla aparılan işin xüsusiyyətləri. Məktəblilərin tərbiyəlilik göstəriciləri və kriteriyaları. Tərbiyənin etnopsixoloji məsələləri.

Təlim psixologiyası insanın müstəqil idrak fəaliyyətinin özünəməxsus forması kimi.

Təlim prosesi pedaqoji psixologiyanın nəzəri və tətbiqi problemi kimi. Təlimin mahiyyəti və qanunauyğunluqları. Təlimin müvəffəqiyyəti üçün psixoloji cəhətdən bir-biri ilə bağlı olan amillər: nəyi öyrədirlər, kim və necə öyrədir, kimi öyrədirlər. Əqli inkişafın göstəriciləri. Təlim fəaliyyətinin strukturu. Təlim motivləri. Öyrənmədə müvəffəqiyyəti və müvəffəqiyyətsizliyi müəyyən edən amillər. Təlim fəaliyyəti və psixi proseslər.

Müasir dövrdə təlim prosesinin optimallaşdırılması yolları.

Müasir dərsə verilən psixoloji tələblər. Təlimin fərdiləşməsi və diferensiasiyası. Təlim prosesində özünü göstərən səhv ümumiləşdirmələr: onların yaranma səbəbləri və aradan qaldırılması yolları. Dərsliklə işin psixoloji xüsusiyyətləri. Müasir elmi-texniki informasiya vasitələrinin məktəb təcrübəsində tətbiqi.

Pedaqoji fəaliyyətin və müəllim şəxsiyyətinin psixologiyası.

Pedaqoji fəaliyyətin psixoloji xüsusiyyətləri. Pedaqoji fəaliyyətin strukturu. Pedaqoji fəaliyyətin səmərəliliyi və əsas göstəriciləri. Müəllimin cəmiyyətdə yeri və funksiyaları: inkişafetdirici, tərbiyəedici, kommunikativ, öyrədici, qnostik, konstruktiv, təşkilatçılıq funksiyaları. Müəllim şəxsiyyətinə verilən tələblər. Müəllimin şagirdlər, şagirdlərin isə müəllim tərəfindən qavranılması. Müəllimin şagirdlərlə ünsiyyət üslubu (avtoritar, demokratik, liberal, qeyri-sabit və s.)

Məktəbdə psixoloji xidmətin əsasları.

Psixoloji xidmət anlayışı və məktəbə psixoloji xidmətin zəruriliyi. Məktəbdə psixoloji xidmətin əsas istiqamətləri. Məktəb psixoloqunun məktəb rəhbərliyi, müəllimlər, valideynlər və şagirdlərlə apardığı işlərin sistemi.

ƏDƏBİYYAT

1. Həmzəyev M. Ə. Pedaqoji psixologiya Bakı, 1991.
2. Məmmədov A. U. Təlimin psixoloji əsasları. Bakı, 1993.
3. Выготски Л. С. Педагогическая психология. М., 1979.
4. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология. Учебное пособие. М., 1998.
5. Стоунс Э. Психопедагогика. Психологическая теория и практика обучения. М., 1984.

Sosial və pedaqoji psixologiya

kafedrasının müdiri:

prof.K.R.Əliyeva